בעל שם טוב על התורה — תרומה

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו'. ופירש רש"י לי לשמי, שמעתי מפי מוהר"ש קאמינקר ז"ל שאמר לפני הבעל שם טוב ז"ל ביאור על פירוש רש"י הנ"ל, על פי הקדמתו שקיבל ממנו שנתינת הצדקה עולה יפה אפילו כשאין נותנין לשם שמים, כי טרם הכל ניזון העני, ומחיה את נפשו בצדקה, וביאר שזהו מה שפירש רש"י ז"ל, שהקשה לו דהכי הוי למקרא לומר ויתנו לי תרומה, אלא שמלת לי מורה על לשמי, כי כפשוטו לא יתפרש כי לי תבל ומלואה, וכיון שמלת לי הכוונה בזה לי לשמי, שוב לא יכול למכתב ויתנו לי תרומה, דבאמת נתינת הצדקה יכולה להיות אפילו שלא לשם שמים, רק שכיון שכן הדבר, שהותר ליתן צדקה אפילו שלא לשם שמים, על כל פנים ויקחו לי תרומה, שיראה המקבל צדקה לקבל אותה לשם שמים, שלא לקבל הצדקה לשם מותרות ח"ו, רק לאשר מצטרך להחיות נפשו ונפשות ביתו כל אחד לפי אשר יאות ונכון לו:(ס' תשואות תן).

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. בשם הבעל שם טוב, היינו שכל אדם צריך לשית עצות בנפשו, להפוך לעשות מדות טובות, מכל אשר ידבנו לבו מהתאוות החיצוניות, ומדות הרעות אשר הרגיל בהם, מהם יקח דרך לעבודת הבורא ברוך הוא, באותו החשק ובאותה התאווה, ביתר שאת:(תפארת שלמה פ' תולדות).

שמעתי ממורי זלה"ה בשם רבינו סעדיה גאון, שראוי לאדם לחשוק בכל הדברים הגשמיים, ומתוכו יבא לחשוק בתורה ועבודת ה' וכו', כמו משל הנ"ל:(בן פורת יוסף לפ' ויחי דפ"ה ע"ב).

שמעתי ממורי זלה"ה, משל למלך שהיה לו בן, ורצה ללמדו כמה מיני חכמות שצריכין לו, ושכר לו כמה חכמים שילמדו עמו, והוא לא יוצלח לקבל שום חכמה, עד שנתייאשו מללמדו, ונשאר חכם אחד עמו, ופעם אחת ראה בן המלך איזה בתולה וחמד יפיה, והיה החכם קובל למלך על בנו בענין זה, והשיבו אם כן מאחר שיש לו חמדה, גם שהוא בגשמיי, אפילו הכי מזה יבא לכל החכמות, וציוה להכניס הבתולה לחצר המלך, וציוה עליה המלך שאם יתבענה לא תשמע אליו עד שיקבל חכמה אחת וכן עשתה, ואחר זה אמרה שילמוד עוד חכמה, עד שעל ידי זה קיבל כל החכמות, וכשנעשה חכם אז מאס בבתולה הנ"ל, כי ישא בת מלך כמוהו, והנמשל מובן ודפח"ח:(בן פורת יוסף לפ' ויחי דפ"ח ע"א).

מאמר הבעל שם טוב נשמתו בגנזי מרומים על פסוק (שיר השירים ז':ז') מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים וגו', שמה יפה ומה נעים הוא, שבכל התענוגים הוא האהבה העליונה, שעל ידי התעוררות זאת התענוג בטבעו, יקל לו לאהוב את הבורא ברוך הוא, כי בלאו הכי קשה לפתוח זאת המדה להתחיל לאהוב אותו יתברך שמו, ועל ידי התענוגים שנתעוררה בו זאת האהבה יקל לו, והבן, ובוודאי כל מה שמתאוה האדם לאיזה תענוג, ונתעורר בטבעו מדת האהבה לאותו

התענוג שהוא אהבה נפולה ממקור האהבה העליונה, ידע נאמנה שזה הוא סיוע העליון מן הבורא ברוך הוא, בכדי שיקל לו לאחוז אז באהבתו יתברך, כי יודע הוא יתברך שמו שבלעדי זה לא יתעורר בו זאת המדה, וכשאין לו הדעת הנ"ל אזי נמשך הוא אחר אותו התענוג ומפיל המדה עוד למטה ח"ו:

ולפעמים כשנתעוררה בו איזה אהבה רעה ח"ו, שמתאוה לעשות איזה עבירה, ואינו יכול להוציא מחשבתו הרעה מן הכח אל הפועל מחמת שנזדמן לו איזה מניעה, זה הוא גם כן סיוע העליון יתברך שמו, בראותו שאין לו דעת זה שיגביה האהבה הנפילה לשרשה, לאחוז באהבתו יתברך, ואדרבה רוצה להמשיך אחר הרע, אזי כביכול מצמצם עוד כבודו יתברך שמו להזמין לו אותן מניעות, להיות לפחות בשב ואל תעשה, והלוואי שלא יזיק עוד, אחרי שלא יועיל לעשות ככוונתו:(מאור עינים פ' ואתחנן).

ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים. להבין זה איך הוא נוהג גם בזה הזמן, בקיצור נמרץ, כי קבלתי מאדוני אבי זקיני זללה"ה כי קרש הוא אדם, ולהבין זה כי באותיות קרש הוא אותיות קשר, והוא מרומז על האדם שהוא המקשר כל העולמות ומייחדם זה בזה וכו':(דגל מחנה אפרים פ' תרומה).

קבלנו ממרן אלקי הבעל שם טוב הקדוש שקרש הוא ציור אדם, בת עין, נקודה הפנימיית, המציירת כל כח ציור אדם ומקשרת אבריו על ידי שתי ידות סוד אות ש, וב' פעמים צי"ר עולה קרש, ומשם נצטיירין נשמות הצדיקים וכו':(אוצר החיים פ' שמיני דפ"ח ע"א).

והבדילה הפרוכת לכם וגו'. מה שיש בזה רמז לסוד חצר הכבד דבקדושה, מבואר לעיל פ' יתרו (אות י'):

סליק, פרשת תרומה בס"ד